

نخستین رادیو در تاریخ جهان و ایران

۲۳ آذر ۱۳۹۳ ساعت ۱۸:۲۸

اولین کسی که متوجه شد، می‌توان از بی‌سیم به عنوان یک وسیله ارتباطی استفاده نمود، (مارکونی) ایتالیایی بود که بعدها به نام مخترع رادیو معروف گردید. وی در سال ۱۸۹۵ اولین خبر رادیویی خود را به وسیله بی‌سیم در یک فاصله ۳ کیلومتری فرستاد.

در سال ۱۸۶۰ میلادی (جیمز کلارک ماکس‌دل) فیزیک‌دان و ریاضی‌دان اسکاتلندی، تئوری امواج الکترومغناطیسی را برای اولین بار عرضه کرد.

در سال ۱۸۸۷ (هنریش هرتز)، مهندس و فیزیک‌دان آلمانی نظریه ماکس‌دل را تایید نمود. او موفق شد از نوسانات الکترونیکی برای انتقال امواج از محلی به محل دیگر بدون سیم استفاده کند. وی برای اولین بار موفق شد، امواج رادیویی را در آزمایشگاه تولید کند. نام (هرتز) به صورت‌واژه‌ای بین‌المللی برای بیان فرکانس‌های رادیویی به کار می‌رود. پس از او (برانلی) فرانسوی در سال ۱۸۹۰ آزمایش‌هایی در این زمینه انجام داد و بالاخره دانشمندی روسی به نام (الکساندر پوپوف) موجی را با دستگاهی که شبیه دستگاه هرتز و برانلی بود اختراع و آنتن را به وجود آورد و به این صورت یک دستگاه تلگراف موریس را ایجاد نمود. در مارس ۱۸۹۶ پوپوف اولین پیغام تلگرافی را به مسافت ۲۵۰ متری فرستاد.

اولین کسی که متوجه شد، می‌توان از بی‌سیم به عنوان یک وسیله ارتباطی استفاده نمود، (مارکونی) ایتالیایی بود که بعدها به نام مخترع رادیو معروف گردید. وی در سال ۱۸۹۵ اولین خبر رادیویی خود را به وسیله بی‌سیم در یک فاصله ۳ کیلومتری فرستاد.

در ژوئن سال ۱۸۹۶ در لندن اولین ایستگاه تلگرافی بدون سیم به کمک امواج الکترونیکی نمایش داده شد. او در سال ۱۸۹۷ به ایتالیا برگشت و یک ارتباط بی‌سیم بین دو کشتی جنگی در یک مسافت ۱۲ کیلومتری ایجاد نمود و بالاخره در سال ۱۹۰۱ در تکمیل اختراع خود موفق گردید، علائم بی‌سیم را از یک طرف اقیانوس اطلس یعنی از شهر (پل‌دو) در انگلستان به آن طرف اقیانوس اطلس، شهر (سن ژان) آمریکا بفرستد.

مردم از اختراع مارکونی چنان به شور و هیجان آمده بودند، که خواستار پخش صدای انسان از رادیو شدند، اما چون لامپ‌های

راديو ضعيف بود سازندگان راديو بايد فكر بهتري مي كردند. به همين منظور در سال ۱۹۰۶ يك فيزيكدان آمريكايي به نام (دو فورست) لامپ سه الكتروني را اختراع كرد كه براي راديو الكتريسيته خيلي قابل استفاده بود. بعد از آن (روبرت فون ليئن) موفق به ساخت لامپهاي قوي شد، اين لامپها تحول بزرگي در زمينه دستگاههاي الكترونيكي به وجود آوردند

در سال ۱۹۱۰ براي اولين بار صدای موسيقي و آواز اپراي (متروپولتین نیویورک) در سراسر آمريكای شمالي شنیده شد

در سال ۱۹۱۳ جمعی از دانشمندان سعی کردند كه صدای موزيك در تمام نقاط جهان كاملا شنیده شود، ولی جنگ جهانی اول زحمات آن ها را بی نتیجه گذاشت. احتیاجات نظامی در دوران جنگ، استفاده از بی سیم را گسترش داد و در تاریخ ۱۱ نوامبر سال ۱۹۱۸ تلگراف بی سیم نوید پایان جنگ را به همه جهانیان اعلام نمود

تاریخ شروع بهره برداری عمومی از راديو در سال ۱۹۲۰ می باشد.

نخستین دستگاه پخش راديو:

اولین دستگاههاي پخش منظم راديويي در سال ۱۹۲۰ در انگلستان به كار افتاد و در سال ۱۹۲۶ اولین کنفرانس بين المللی راديويي با شرکت ۲۷ کشور جهان، در برلين برپا شد و آيين نامه مقررات ارتباطات راديويي به تصويب رسيد. رشد فزاينده راديو و مخاطبانش، آن را تبديل به رسانه‌ای جمعی و فراگیر نمود. ارزانی بهای راديوهاي ترانزیستوري نیز به پیشرفت این رسانه در کشورهای توسعه نیافته کمک کرد

. در هر حال در دنیا تقریبا يك ميليارد گیرنده راديويي وجود دارد، یعنی برای هر چهار نفر يك گیرنده راديويي موجود می باشد

راديو در ایران:

تاسيس راديو در ایران با تلگراف بیسیم ارتباط دارد بنابراین برای درك بهتر از چگونگی تاسيس راديو نظری می اندازیم به بنیانگذاری تلگراف بیسیم در ایران در اواخر سال ۱۳۰۳ در دویست هزار متر مربع زمینهای (قصر قاجار) مقدمات راه اندازی تلگراف بیسیم توسط وزارت جنگ فراهم شد و نخستین دکل موج بلند به ارتفاع ۱۲۰ متر كه هنوز پایه ان موجود است نصب گردید و در بیست و چهارم اردیبهشت ۱۳۰۴ دستگاه ۲۰ كيلوواتی موج بلند نصب شد و در ششم اردیبهشت ۱۳۰۵ کار بیسیم با پخش تلگرافی برای دعوت عمومی برای همکاری به کشورهای مختلف جهان افتتاح گردید.

در سال ۱۳۰۷ نصب دو دستگاه موج کوتاه آغاز و در سال ۱۳۰۹ از آنها بهره برداری و مرکز گیرنده به نجف آباد تهران و مرکز مخابرات به میدان توپخانه منتقل شد.

و اما مقدمات تاسیس رادیو:

طبق مقررات ایران ورود دستگاه های مخابراتی و استفاده از آنها تنها در حیطة مسولیت وزارت پست و تلگراف و تلفن بود. این مساله را می توان از مکاتبه شخصی به نام داوود موشه لازار و دایره تجارت داخلی وزارت فلاح و تجارت و فواید عامه دریافت کرد. آقای داوود موشه لازار ، در جواب مراسله شما مورخه ۱۴ ژوئن ۱۹۲۹ (خرداد ۱۳۰۸) راجع به تاسیس دستگاه رادیو در ایران ، اشعار می دارد: (ورود دستگاه تلگراف و تلفن بیسیم گیرنده و یا مخابره کننده مطالب و الات و اسباب ان جز برای اداره تلگراف بیسیم دولت وقت به طور کلی ممنوع است ، لکن وارد کردن و استفاده از دستگاه های (رادیو کنیر) که فقط برای شنیدن نغمات به کار می رود و همچنین تاسیس سینمای ناطق در ایران با رعایت مقررات مربوط مانعی ندارد).

مقدمات تاسیس رادیو تهران فراهم شد. بعد از صدور فرمان تاسیس رادیو، قرار شد از دو فرستنده موج کوتاه ۲۰ کیلوواتی و متوسط ۲ کیلوواتی وزارت پست و تلگراف و تلفن، که برای ارسال تلگراف بیسیم توسط کارخانه آلمانی تلفونکن telefunken در بیسیم قصر، نصب شده بود استفاده شود.

برای آمادگی پخش برنامه پس از افتتاح رادیو جمعی از استادان و نویسندگان عالی قدر از جمله استاد سعید نفیسی و دکتر ذبیح الله صفا و عده ای از بانوان روشنفکر یک سلسله گفتارهای ادبی، تاریخی، جغرافیایی، اجتماعی و خانه داری را قبلاً تهیه کرده بودند به طوریکه احتیاجات رادیو را برای مدت سه ماه تأمین می کرد.

عده ای مترجم و ماشین نویس را هم استخدام شدند و برای انتخاب گوینده در باشگاه افسران و با حضور عده ای از دانشمندان و ادبا و متخصصان صوت (از جمله عده ای آلمانی) جلساتی تشکیل شد و امتحانات دقیقی به عمل آمد.

کارهای فنی رادیو با وزرات پست و تلگراف و تلفن (آقای ابراهیم علم، شوکت الملک وزیر پست و تلگراف و تلفن بودند) بود و امور مربوط به دستگاههای فرستنده و استودیو زیر نظر آقای دکتر داریوش، رئیس کل بیسیم اداره می شد.

موسیقی زیر نظر سرگرد غلام حسین مین باشیان رئیس مدرسه عالی موسیقی بود و بودجه رادیو که فقط هشتاد هزار تومان بود توسط سازمان پرورش افکار تأمین می شد.

بعد از فراهم شدن مقدمات، بالاخره رادیو در ساعت ده با مداد روز ۴ اردیبهشت ۱۳۱۹ افتتاح شد.

در شروع کار ساختمان رادیو از دو طبقه در بیسیم قصر تشکیل می شد، که طبقه اول شامل یک اتاق انتظار و دستگاههای فرستنده و تقویت کننده بود و طبقه دوم از یک اتاق که با نصب پرده در سقف و دابل کردن در ورودی و خروجی و سیمان کاری دیوارهای

داخلی به صورت استودیو درآمدی بود.

تا سال ۱۳۴۲ که کل تشکیلات رادیو به وزارت اطلاعات منتقل شد و این وضعیت تا ایجاد « سازمان رادیو تلویزیون ملی ایران » در سال ۱۳۵۰ ادامه داشت. اداره و تشکیلات رادیو به این نامها خوانده می شد: « انتشارات و تبلیغات»، « رادیو و خبرگزاری»، « انتشارات و رادیو»، « انتشارات و اطلاعات» و « اداره کل انتشارات و رادیو».

از سال ۱۳۱۹ تا سال ۱۳۲۷ برنامه های رادیو در همان استودیوی اولیه اجرا و پخش می شد. ولی فاصله نه کیلومتری فرستنده از شهر و وجود تنها یک اتومبیل برای رفت و آمد اعضای ارکستر و گویندگان باعث شد واقع در ضلع غربی میدان توپخانه در جوار اداره راهنمایی و رانندگی محلی در نظر گرفته شود. در میدان ارک دو استودیوی کوچک ساختند که اخبار از آن محل پخش می شد.

توسعه رادیو در ایران:

در بدو تاسیس، رادیو تهران دارای دو فرستنده که یکی برای موج متوسط و دیگری برای موج کوتاه بود، برای پخش برنامه های خود از یک استودیو در محل اداره بی سیم استفاده می کرد.

در سال ۱۳۳۶ نام رادیو تهران به رادیو ایران تبدیل و بعدها در جنب رادیو ایران فرستنده دومی بنام رادیو تهران نیز مشغول به کار گردید که در آغاز امر تنها موسیقی از آن پخش می شد.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/۳۵۱۷۵/نخستین-رادیو-تاریخ-ایران>